

Tjugosju års iakttagelser av fågelfaunan på Hättö naturskyddsområde i Barösunds skärgård

R. KREUGER

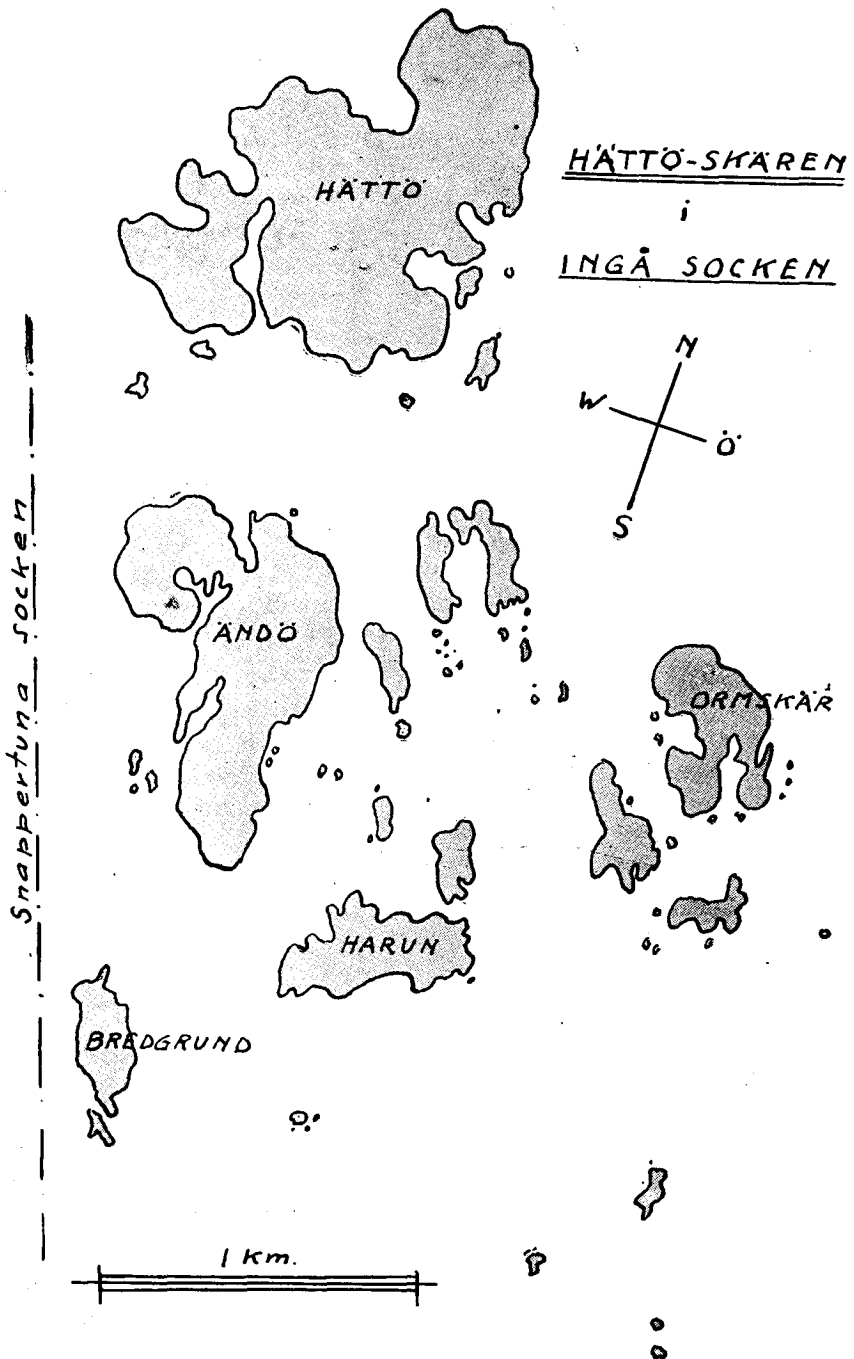
Erkänt är, att Barösunds skärgård anses vara den vackraste i Nylands län. De stora holmarna, som ligger närmare fastlandet, särskilt Elgsjölandet med sin kända ekskog, Barö och även Tostholm, som kan räkna med ett tusental ekar, är redan i sig själva pärlor i det hundratal öar och kobbar, vilka sträcker sig långt ut i Finska viken.

År 1934 började jag inköpa ett flertal holmar, alla tidigare till hörande Tostholm hemman och området omfattade slutligen år 1938 ett trettio-tal öar, skär och kobbar, med en bredd av 2,5 km och en längd av 5 km, sträckande sig från huvudön Hättö i norr i sydlig riktning ut till de yttersta kala kobbarna i Finska viken. På grund av områdets stora utsträckning i nord-sydlig riktning omfattar det ett otal olika biotop-typer, från skogklädda, barr- och lövträdsrika holmar, sådana som Hättö, för att sist nå ut till de kala, eller t.o.m. ständigt överspolade klippgrynnorna sådana som Uttern, Klyndrorna och Abborrhund.

Av denna orsak är även fågellivet mycket växlande. I norr kan man i de täta barr- och blandskogsområdena träffa på häckande tjäder och orre, för att sedan längst ute bland de kala hållarna höra roskarlens karakteristiska varningslåten eller skrântärnans gutturala skrän då den högt i skyn möter främlingen, som nalkas dess domäner.

Berggrunden utgöres av granitartad skiffer blandad med stora gnejs-förekomster. I denna vidsträckta skärgård har jag nu under 25 år försökt få till stånd ett naturskyddsområde, som kanske saknar sitt mot-stycke i vårt land. Särskilt har jag haft god hjälp av de omkring boende skärgårdsfamiljerna, främst av områdets trogna väktare fiskaren Fritiof Björklöf, men även av Waldemar Nordqvist, Ruben Björklöf och Nestor Söderbäck, vilka alla erhållit rätt till fiske och samtidigt övervakat området.

Växtligheten växlar mycket starkt på den 5 km långa sträckan. I norr på Hättö, delvis även Ändö och Haveröarna, finnes dalgångar med rik flora. Hättö uppvisar 4—5 meter höga hasselbestånd och även ek och ask. Ormskär är mera barrträdsbetonat med 100-åriga höga tallar. Harun har nästan enbart tall och på den 800 m långa sydsidan av ön, som vetter rakt ut mot det öppna havet, får man se krypande åldriga tallar, som kanske är 100 år gamla, men som knappast höjer sig mera

Karta över Hättö naturskyddsområde.

Bild 1. Långviken, Hättö.

än några meter över markytan. På denna 30 ha stora ö finnes även områdets rikaste ejderbestånd. För något år sedan kunde på en udde, knappast större än 1 ha, antecknas 32 ruvande ejderhonor. Längst ute är grynnorna glattslipade och i skrevorna kan någon enstaka rönn eller enbuske få fotfäste.

Då jag ej enbart tagit till uppgift att förbättra fågelbeståndet, utan även haft stort intresse för olika däggdjur, har på Hättö inplanterats såväl kronhjort, dovhjort, rådjur, stenbock som mufflon. Dessa har i stort sett trivts utmärkt och under årens lopp har t.ex. på området fötts ca 100 dovhjortar och lika många mufflon. Särskilt mufflonerna har delvis förstört biototypen på Hättö genom att avbeta undervegetationen. Ett flertal fågelarter, särskilt *Sylvia* och *Phylloscopus*, har därför minskat starkt. Ännu på 30-talet var de ganska talrika, men nu saknas flera arter helt och hållet. På Hättö har även inplanterats ett 100-tal trädslag från Alaska, Kanada, Korea, Japan, Kurilerna m.fl. länder.

Däremot har de övriga öarna blivit ograverade och till och med alla stora vindfallna träd får ligga orörda för att ögruppen i framtiden skall framträda som ett orört naturskyddsområde.

Ett annat främmande inslag utgör diverse sjöfågelarter — grå-, säd- och kanadagås, knöl- och sångsvan m.fl., som jag håller i en inhägnad havsvik på Hättö. Meningen är att alla kläckta ungar skall få möjlighet

Bild 2. Hättö.

att fritt flyga bort under höstens lopp, med hopp att de då vårisarna lättar kommer åter till födelseorten.

Nedan följer en kort redogörelse över de viktigaste data och observationer, som gjorts under åren 1934—1961.

Allt som allt har observerats 134 arter av vilka följande 44 årligen anträffats häckande inom området.

Årligen häckande arter (44)

Aythya fuligula. Denna art har varit ganska ojämn i antal. Vanligen häckar årligen 6—7 par, men ofta blott 1 eller 2 par. 1960 var ett synnerligen gott år, då 10 par kunde observeras, främst i vattnen kring Haveröarna.

Melanitta fusca. På 30-talet var antalet häckande ca 10 par, men har arten successivt ökat. Under kriget observerades en märkbar decimering. Ännu 1942 kunde fastställas att 30 par häckande inom området, men redan följande år, 1943, endast 5 par. Ett oförklarligt fenomen är den stora differensen mellan beståndet under olika år. t.ex. 1957 35 par, 1958 12 par för att sedan plötsligt snabbt öka till 30—40 par åren 1959 och 1960.

Somateria mollissima. Denna art har ökat i särskilt hög grad, genom sträng övervakning och total fridlysning även från skärgårdsbefolkningens sida under vårskytte. För att ge en överblick av frekvensen vill jag ge några siffror över antalet häckande ådor.

1936	25 par	1940	12 par
1937	15 »	1941	30 »
1938	20 »	1942	12 »
1939	20 »	1943	10 »

1944	15 par	1955	110 par
1945	5 ,	1956	125 ,
1949	40 ,	1957	160 ,
1950	70 ,	1958	170 ,
1951	60 ,	1959	180 ,
1952	80 ,	1960	70 ,
1953	80 ,	1961	200 ,

År 1945 inträffade inom området beklagliga fall av tjuvskytte, men sedan den skyldige ertappats, bragtes till ansvar och upprepning förhindrats ökade ejderstammen åter. Redan 1948 fanns det åter 30 par ejder inom området.

Ett svårförklarligt faktum är att stammen 1960 plötsligt minskades kraftigt. Dessutom dog praktiskt taget alla ungar som någon vecka gamla. Man kunde se ådor med blott 1 unge och många 10-tal i flock utan ungar. 1961 var däremot ett rekord år. Det är möjligt att det ytterst svaga häckningsresultatet år 1960 kommer att återspeglas i det häckande beståndet de närmaste somrarna.

Mergus serrator. Årligen 4–6 häckande par. Stammen har under den undersökningstiden varken ökat eller minskat.

Mergus merganser. Av 21 skrakholkar brukar 12–14 årligen vara besatta.

Pandion haliaetus. Arten häckar ej direkt på området, men 2 km nordöst om Hättö finns ett häckande par vid Verkvikén, likaså ett annat par på Bjurs (Orslandet). Jag har byggt ett konstgjort bo för fiskgjuse på Ändö, men tillsvidare har det ej tagits i bruk.

Lyrurus tetrix. Åren 1934–40 mycket allmän. På Ändö fanns 1937 13 kullar, men redan 1940 minskade stammen betydligt, så att under 1950-talet kunde inom hela Hättö-området räknas blott 4–6 kullar. Den 17. III. 1946 observerades 25 orrar, vilka grävt ner sig i snön, varvid en orrtupp blivit tagen av räv under natten.

Haematopus ostralegus. Årligen häckar på Haverörarna, Brandstuklobb och Ormskär sammanlagt 4–5 par.

Charadrius hiaticula. Boplatser funna årligen såväl på Lilla Risholm, Hamngrund som Rönnbusken.

Arenaria interpres. Häckar på nästan varje utskärsgrund. 6–8 häckande par.

Scolopax rusticola. Vanligen 3 »dragande» hanar på Hättö och 2 på Ändö.

Tringa hypoleuca. Årligen är observerade 3–4 par under häckningstiden. Häckplatser har varit Hättö, Lillhättögrund, Risholm, Haverörarna och Ormskär.

Tringa totanus. På de yttre kobbarna häckar 5–7 par.

Larus marinus. Ett par häckar årligen på någon av de kala grynnorna i yttre skärgårdsbandet. En svår skadegörare för ejder- och svärtungar. Fågeln efterhålls strängt varför ungar sällan blivit kläckta.

Larus fuscus. Årligen häckar 2–3 par.

Larus canus. Allmän, 6–8 par iakttagna häckande.

Hydroprogne caspia. Endast ett par häckar årligen inom undersökningsområdet, vanligen på Hamngrund eller Kummelgrund. Arten har aldrig bildat koloni, såsom i Porkala skärgård. Se min artikel i *Ornis Fennica* 1928, pp. 36–48.

Sterna hirundo. Allmän.

Sterna paradisaea. Allmän, men ej så talrik som föregående art.

Bild 3. Ormskärören.

Columba palumbus. 4–5 par på Hättö och vanligen 1 par på Ändö. Läger i regel en andra kull efter midsommar.

Cuculus canorus. Allmän, den 16. VI. 1947 hittades ett blått gökäg i *Hirundo rustica*-bo under takbjälken vid gångbron till bätthuset på Hättö.

Caprimulgus europaeus. Troligen 2 par häckande på Hättö samt 3 par på Ändö och 1 par på Ormskär.

Dryocopus martius. Ett par häckar årligen på Hättö eller omväxlande på Ormskär.

Jynx torquilla. Vanligen blott ett par häckande i holk nära villan på Hättö.

Hirundo rustica. 1938 antecknades 8 häckande par i den gamla raserade fiskarstugan och loftet på Hättö, men numera utgör antalet högst 3–4 par, främst häckande i bätthuset och hjortstallarna på Hättö. Ett undantag var dock 1960 med blott ett par, samt 1961 då blott en ensam fågel sågs.

Delichon urbica. Vanligen 3–8 par häckande under taklisten vid bätthuset, villan och bastu-byggnaden på Hättö. 1960 sågs blott en enstaka fågel och 1961 3 par. Svalarnas starka tillbakagång står måhända i samband med massdöden av savor omkr. 25. VIII. 1960.

Corvus cornix. Allmän. Hårt efterhållen på grund av sin skadegörelse på sjöfågelägg. I regel förstörs minst ett 50-tal ejder- och svartbon.

Garrulus glandarius. I regel finns minst ett häckande par på Hättö, men vanligast 2 par. I juni 1956 observerade jag en nötskrika som tog i näbben ett helt flugsnapparbo med ungar (*Muscicapa striata*), beläget under takåsen på bätthuset, och flög ut över vattnet varvid ungarna föll ur boet och drunknade. Likaså förstördes ett tjäderbo (*Tetrao urogallus*) med 3 ägg 1955 och ett påfågelbo (*Pavo*) med 5 ägg 1959. Fågeln är nog skyldig till många såväl äggrov som småfågelungars död.

Parus major. Allmän.

Turdus ericetorum. Allmän.

Turdus musicus. Allmän.

Turdus merula. Alltsedan 1935 häckfågel på såväl Ändö som Hättö. 1958 räknade jag 6 par.

Oenanthe oenanthe. Allmän.

Erithacus rubecula. Allmän. Denna fågel utgjorde den huvudsakliga födan för ett sparv-
hökpar vid granskning av hökens boplats på Hättö 1951.

Phylloscopus trochilus. Häckar på Hättö.

Regulus regulus. Något bo har aldrig hittats på området, men årligen ser man under juli-
augusti stora kullar, speciellt på Lillhättö, Ormskär samt Brandstuklobb.

Muscicapa striata. Allmän.

Muscicapa hypoleuca. Häckande kring Hättö-villan 6—8 par och 2—3 par vid villan på Ändö.

Anthus pratensis. Påträffas på de flesta utskärsholmar.

Anthus spinoletta littoralis. Häckar på de yttersta skären.

Motacilla alba. Allmän.

Sturnus vulgaris. Endast vid Hättö-villan, i regel 2—7 par samt 4—6 par hos djurskötaren
F. Björklöf på Granö. 1940 saknades den totalt på Hättö. Åren 1941 & 1942 fanns 1 häckande
par.

Fringilla coelebs. Mycket allmän.

Emberiza citrinella. Allmän. Stora flockar uppehåller sig hela vintern vid utfodringsplat-
serna för hjortarna, där riklig tillgång till havre finnes. Påsken 1958 räknade jag 85 gulsparvar
jämt 1 domherre och 1 tofsmes.

Arter, vilka blott någon gång iakttagits häckande inom undersökningsområdet (35 arter)

Podiceps cristatus. Före 1952 regelbundet häckande såväl vid Hättö som Ändö, vanligen
3—4 par. Efter denna tid fullständigt försvunnen som häckfågel. Tidigt på våren kan man
ännu se enstaka exemplar, likaså under sommarens lopp, men aldrig bo eller ungar.

Anas platyrhynchos. Rätt ofta häckande på området. Iakttagna ungar: 13 ungar Hättö
1. IV. 1935; 1936 6. VI stor kull vid Ändö; 2 kullar Hättö 1936. Såväl Hättö som Ändö hade
var sin kull 1937. Nykläckta ungar Hättö 16. V. 1939. Hona med 2 ungar Ormskär 25. VI. 1940.
Kull med 8 ungar Hättö 26. VI. 1943; 3 kullar på Hättö 1947. Bo med 11 ägg Haverörarna,
alla kläckta maj 1948. 7. VII. 1951 en kull vid båthuset på Hättö. Senaste fynd var ett bo
med 7 ägg Hamnklobben 6. VI. 1960.

Anas crecca. Sporadiskt förekommande som häckfågel: Träskörn 1945; Hättö 11. VII. 1954
en stor kull med små ungar, likaså 20. VI. 1958 en kull i kronhjortsinhägnaden.

Spatula clypeata. Endast en gång har ett bo med 10 ägg hittats: Vidubusken 10. VI. 1958.
En hane uppehöll sig hela maj månad ända till 6. VI. 1960 utanför villan på Hättö, men
varken hona eller ungar kunde iakttas.

Clangula hyemalis. Synnerligen allmän under vår- och höstflyttning. Enligt F. Björklöf
häckade ett par i träsket på Bredgrund 1903 och ett par på Storö 1947. Ännu så sent som
6. VI. 1958 fanns en flock vid Haverörarna.

Accipiter nisus. 1932 häckade ett par på Hättö, bo med 5 ungar Hättö juli 1936. En flygg
kull Hättö 30. VIII. 1941. Bo med 2 ungar Hättö 1. VII. 1949. Följande år bo på samma
plats med ungar 1950. 100 m från denna boplats hittades ett nytt bo med 3 ungar 15. VIII. 1951
(se även *Erithacus rubecula*).

Accipiter gentilis. Arten häckar någon gång inom området. Boplatz ej funnen, men boet torde 1950 ha varit i trakten av Ormskär. En ungfågel iakttagen såväl 25. VI. 1951 som 30. VII. 1954.

Buteo vulpinus. Ett par häckande troligen på Lillhättö eller Kälkö såväl 1937 som 1938 samt troligen även på Ändö 1952. De gamla fåglarna fångade sitt byte främst bland tärn- och fiskmåsar. Deras täta besök bland de yttre skären observerades ofta. De kom ofta med en tärnung i klorna och en stor flock skrikande tärnor efter sig.

Tetrastes bonasia. Järpen har iakttagits häckande ett flertal gånger. Sparvstora ungar observerades 23. VI. 1941, likaså nykläckta ungar 12. VI. 1946. Dessutom har ett par gamla fåglar, dock utan ungar, varit sedda 1956 på våren.

Perdix perdix. Enligt djurskötaren F. Björklöf, som är barnfödd på Hättö, var rapphönan om ofta sedd häckfågel före 1914 på de små odlingar, som finns på Hättö. 1938 utplanterades rapphöns från Siebenbürgen, men utan något som helst synligt resultat.

Tetrao urogallus. En kull fanns på Harun 1935, varvid en ungtupp blev skjuten i september. Likaså observerades en ungtupp på Hättö 1943. Ett bo med 9 ägg hittades 20. V. 1944. Alla ungarna kläcktes, men redan i september var hönan ensam, beroende troligen på den våta sommaren. En hona blev följande år i februari skjuten på en grannholme. Tjädern återkom sedan ånyo 1954 då ett bo den 7. V med 4 ägg hittades. Detta bo låg ca 10 meter från boplatzen 1944. Den 27. V fanns i boet 7 ägg, varav 6 ungar kläcktes 10. VI. Möjligen var den ovanligt torra sommaren orsaken till att även denna hona förlorade alla sina ungar. År 1955 hittades ett bo med 3 ägg, alla förstörda av ett nötskrikpar, som hade bo i närheten. På samma plats observerades även 1956 4. VII en hona med ungar. Sedan detta år har ej tjäder setts till.

Charadrius dubius. På Haverörarna iakttagna 2. V. 1936 2 par och 14. VI. 1936 på Dödman. Båda paren hade små ungar.

Larus argentatus. En ungtupp av gråtrut observerades 10. VIII. 1937 på Hamnskär, likaså 2 ungfåglar jämte gamla fåglar 22. VI. 1943 på Halsholmen. Kringströvande gamla fåglar ofta sedda i flock med *Larus fuscus* och *Larus canus*.

Columba oenas. Ett häckande par i skrakholk på Hättö 21. V. 1942 2 dunungar. År 1948 2 häckande par i skrakholk, på Hättö och Ändö 5. VI vardera boet med 2 ägg. Sedan 1948 har arten ej blivit iakttagen häckande inom området.

Bubo bubo. Denna stora uggla har med säkerhet häckat på Ormskär åren 1938 och 1939. 1939 dödade den 2 tama grågäss (*Anser anser*) och åt upp endast huvudena på gässen.

Dendrocopos major. Möjligen häckfågel. Boplatz ej funnen, men då den observerats flera gånger under häckningstid såväl på Ormskär som Hättö och Ändö, bör den antecknas i denna grupp.

Corvus corax. Denna ödemarcksfågel har två gånger häckat på Hättö. Första gången 1952 då den gamla fåglarna födde upp 3 ungar samt ytterligare följande år (1953) 2 ungar. Sorgligt nog blevo dessa sällsynta fåglar dödade, då de tillsammans med kråkorna förtärde fosforgift.

Parus ater. Den 5. V. 1946 observerade Eric Fabricius arten på Hättö. Troligen häckande.

Parus caeruleus. Observerad den 4. VI. 1949 på Hättö troligen häckande.

Parus cristatus. En kull Ändö 14. VII. 1935. En flygg kull Hättö 14. VI. 1943 samt ytterligare häckande par såväl 1946 som 1950.

Aegithalos caudatus. I juni 1955 observerades 6 fåglar i flock på Ändö.

Turdus pilaris. Periodiskt häckande på Hättö i mindre kolonier. Följande år är antecknade som häckningsår 1945, 50, 51, 53, 58, 59, 60 och 61. Antalet häckande par har utgjort 2—4. Boplatzen har alltid utgjort björkdungarna vid det större fältet på Hättö.

Saxicola rubetra. Häckfågel. Observerad blott åren 1941 och 1948 i bosättningsbestyr.

Phoenicurus phoenicurus. Häckfågel. Säkra bofynd åren 16. V. 1937, 29. V. 1944, maj 1955 och 1956 samt 1961. Alla bofynd i holk nära villan på Hättö.

Sylvia atricapilla. Endast ett säkert bofynd, 5 ägg på Ändö. Boet byggt i ett hallonsnår.

Sylvia borin. Ytterst få bofynd: Ändö 1938 och Hättö 1943.

Sylvia communis. Denna fågel har försvunnit från Hättö och har ej iakttagits sedan 1956. Tidigare allmän såväl på Ändö som Hättö.

Sylvia curruca. Ända till 1942 allmän på Hättö. Antecknat 2 häckande par Ändö 1936, bo med 5 ägg 19. VI. 1938 Ändö. Sedan stora flockar av mufflon och dovhjort till en del ätit upp undervegetationen på Hättö har fågeln försvunnit. Detta gäller också övriga *Sylvia*-arter.

Phylloscopus collybita. Sjungande hane på Hättö såväl 6. V som 27. VI. 1961 vid Hättö-villan. Troligen häckfågel.

Anthus trivialis. Ett bo med 5 ägg 3. VI. 1949 Hättö. Fågeln dock ganska ofta hörd och iakttagen.

Lanius collurio. Fätalig. Av bofynd kan nämnas 3 flygga ungar och 1 rötägg 11. VII. 1936 Hättö. Ett par jagades av ladusvala 12. VI. 1939. Häckade på Hättö 1940, likaså 1942 och 1944. 20. VII. 1945 5 ungar och 1 rötägg, ungarerna ca 5 dagar gamla. Senaste fynd är 4 flygga ungar 22. VII. 1950 på Hättö.

Carduelis spinus. Ofta iakttagen på området. Ungfågel död Hättö 29. VI. 1954, en annan 27. VII. 1954.

Loxia curvirostra. Ofta sedd vintertid. Ett oroligt par antecknat 2. II. 1947 vid trädplanteringarna på Hättö. Bo uppenbarligen i närheten. En kull flygga ungar Ormskår 27. VI. 1958.

Carpodacus erythrinus. Ett häckande par Hättö 1956 nära villan i ett enrisbestånd.

Passer domesticus. Endast en gång, i maj 1944 har ett par häckat i holk vid Hättö-villan. Det är för övrigt den enda gång arten uppenbarat sig på Hättö.

Genomflyttare och vinterfåglar (55 arter)

Sammanlagt har jag iakttagit 55 arter genomflyttare eller vinterfåglar inom området. Av dessa behandlas i det följande dock endast en del, främst sådana över vilka även enstaka mer eller mindre tillfälliga iakttagelser är av vetenskapligt intresse.

Gavia arctica. Ett ex. skjutet 25. X. 1936 (C. G. Mannerheim). 25 st. flygande 28. IV. 1939 utanför Harun. En jämn ström av flyttande fåglar, 2—3—4, ibland ända upp till 7 exemplar, varannan minut från väst till öst över Hamngrund 1. IV. 1941. 2 st. skjutna 26. V. 1942.

Gavia stellata. 2 ex. skjutna. Hamngrund 22. IX. 1934. Flockar på 2 + 5 + 1 + 4 + 1 Abborrgrund 26. X. 1935. 1 ex. skjutet Abborrgrund 26. V. 1942.

Podiceps griseigena. 1 ex. Ändö, hemviken 31. VII. 1941.

Phalacrocorax carbo. 1 ex. Uttern 26. X. 1935. 1 ex. skjutet november 1939. 2 ex. skjutna av T. Westerholm Ändö 28. I. 1947. 1 ex. sittande på den stora stenen i viken utanför bastu-byggnaden Hättö 9. X. 1954.

Ardea cinerea. 1 ex. flög i sydvästlig riktning Risholm—Ändö kl. 18 6. VI. 1938.

Anas penelope. 1 ♀ skjutet Bredgrund 25. IV. 1943. 1 ♂ skjutet Klyndrorra 5. V. 1946. 1 ♀ Halsholmssundet 1. VII. 1954.

Anas acuta. 1 ex. Hättö Långviken oktober 1959.

Aythya ferina. 1 ♂ vid Hättö Långviken 1. V. 1936. 2 ♂♂ skjutna Klyndrorra 5. V. 1946.

Melanitta nigra. Allmän under vår- och höstflyttning. 1 ex. skjutet av F. Björklöf 29. IV. 1937 Harun.

Bucephala clangula. 1 ex. skjutet Harun 25. X. 1936. Arten observeras årligen vid vårflyttningen. Någon häckning har dock ej bevisligen förekommit.

Mergus albellus. 1 ex. sett bland en knipor i april 1939. ♂ + ♀ Lilla Risholmen 24. V. 1942.

Tadorna tadorna. Ett par uppehöll sig 4—5 VII. 1935 i sunden vid Haverörarna, men även i västra Långviken och Söderviken på Ändö. 1 ♂ uppehöll sig 2 dagar vid Haverörarna 21—22. V. 1941. Numera har jag 1961 från Danmark inköpt ett par gravänder, vilka befinner sig i den stora inhägnade fågeldammen på Hättö.

Anser anser. 19 ex. flögo mellan Hättö och Ändö 28. VI. 1936 (dr. I. Hortling). Arten är en sällsynt gäst. Jag har nu från Limingo anskaffat 3 exemplar, 2 ♂♂ + 1 ♀, för att utplanteras på Hättö-området. För tillfället befinner de sig i stora fågeldammen på Hättö.

Branta bernicla. Ca 50 fåglar flögo SE—NW över Hättö 11. V. 1952.

Cygnus cygnus. 6 ex. slog ner vid Hättö i oktober 1946; 3 ex. Risholm november 1947. Numera har jag i min stora fågeldamm 1 par som trivs utmärkt. Vilda flyttande sångsvanar har senaste höst (1960) ett flertal gånger slagit ner hos de två tama sångsvanarna: 6 st. 16. X., 4 st. 23. X. och 2 st. 25. X. 1960.

Aquila chrysaetos. 1 ex. flög över Hättö och seglade över till Kälkö 26. X. 1935; 1 ex. Hättö—Kälkö 15. X. 1956, 1 ex. Träskörn 6. X. 1960.

Haliaetus albicilla. 1 ex. över Hättö 27. X. 1947 (F. Björklöf).

Capella media. 1 ex. observerades av I. Ekberg på Hättö 25. VIII. 1938.

Stercorarius parasiticus. Sällsynt. Risholmsklobben juli 1938 (I. Ekberg). Abborrgrund 24. V. 1942. En labb jagade *Larus canus* vid Harugrund 4. VI. 1949.

Larus ridibundus. Denna art uppträder allt talrikare för varje år, utan att dock tillsvidare häcka inom området.

Surnia ulula. 1 ex. februari 1941 på Hättö inne i en hölada.

Strix aluco. En *Columba palumbus* som låg i boet med 2 ägg blev av kattugglan tagen 7. VII. 1954. Arten observerades hela sommaren på Hättö.

Apus apus. Under varma somrardagar en ständigt gäst över Hättö men häckar ej inom området.

Pica pica. Sporadiskt förekommande vintertid på Hättö: 24. X. 1942 och 4. XI. 1944; 3 ind. 17. III. 1946; 2 ind. 1. V. 1949.

Nucifraga caryocatactes. 1 ind. Hättö 24. X. 1942.

Calcarius lapponicus. 2 ind. påsken 1941 Hättö.

Plectrophaenax nivalis. 6 ind. Hättö februari. 1956.

[*Lagopus lagopus*. 3 par utplanterades på Ändö 30. IV. 1936. Av dessa levde en tupp ännu 10 år senare. Fågeln var från Kajanatrakten, men de flesta torde ha dött redan vid utplanteringen, emedan de voro i dåligt skick.]

[*Phasianus colchicus*. 1 ♂ + 4 ♀♀ utplanterades 30. IV. 1937. 3 kullar växte upp med resp. 4, 7 och 10 kycklingar. Senare har ett flertal utplanteringar skett med större eller mindre framgång. Området är ej lämpligt för fasaner.]

[*Anser albifrons*. Ett par finns sedan juli 1961 i stora fågeldammen på Hättö.]

[*Branta canadensis*. Ett par finns i stora fågeldammen.]

[*Alopoechon aegypticus*. Ett par finns i stora fågeldammen. Bo med 5 ägg blev förstört av kråkor.]

[*Cygnus olor*. Ett par erhållet från Skansen, Stockholm.]

Meningen är att svanarnas, kanadagässens och gravändernas ungar fritt skall få flyga ut för att eventuellt ett senare år bli bofasta inom området.

Klichéerna har bekostats av författaren.

Litteratur: AHLQVIST, H. & FABRICIUS E., 1938: Die Vögel des äusseren Schärenhofes zwischen Tvärminne und Jussarö. *Ornis Fenn.* 15: 21—32. — BERGMAN, G., 1939: Untersuchungen über die Nistvogelfauna in einem Schärengebiet westlich von Helsingfors. *Acta Zool. Fenn.* 23, 1—134. — 1951: Naturskyddsområden för sjöfågel vid Finlands kuster. *Suomen Riista* 5 B: 170—191. — 1953: Knipa och skrakholkar. *Finlands Natur* 12: 23—26. — BRANDER, T., 1952: Erfarenheter om naturvård. *Finlands Natur* 11: 6—12. — British Ornithologist Union, Checklist 1952. — HÖRTLING, I., 1929—31: Ornitologisk Handbok. Helsingfors. — KIVIRIKKO, K. E., 1926—27: Suomen linnut I—II. Porvoo. — KREUGER, R., 1928: Iakttagelser rörande fågelfaunan på Mickelskären i Kyrkslätt socken. *Ornis Fenn.* 5: 36—48. — 1950: Om rapphönans höstflyttning. *Ornis Fenn.* 27: 48—51. — MERIKALLIO, E., 1955: Suomen lintujen levinneisyys ja lukumäärät. Porvoo/Helsinki. — PAAVOLAINEN, E. P., 1957: Die Vogel fauna des äusseren Schärenhofes . . . *Ann. Zool. Soc. »Vanamo»* 18,5—6.

Summary: The bird fauna of the nature preserve Hättö.

This paper deals with studies of the bird fauna on the nature preserve Hättö in the outer archipelago of Barösund, Ingå, about 80 km West of Helsingfors. The writer is the owner of this area rich in birds. The area consists both of large wooded islands and of naked treeless rocky islets in the seaward skerries. The material for the studies is observations made during the years 1934—1961. 44 species of yearly breeding birds, 35 species of periodically breeding birds, and 55 species of migratory and winterbirds have been observed. In addition, there is a list of native and foreign species which have been introduced into the study area.

Tiedonantoja — Meddelanden

1. Lintuhavaintoja Turun ympäristöstä vv. 1958—59.

Calidris canutus. 2. VIII. 1958 ruokaili kesäpukuinen yks. Piikkiönjoen suulla Piikkiössä. (P.T.) — 26. VIII. 1959 ruokaili syyspukuinen yks. Ruissalon rantatien lietteellä. Havainto-aikaan vallitsi tavattoman kova myrskysää, joka esim. Yyterissä aiheutti huomattavia muutoksia kahlaajien muutossa. (P.T.)

Chlidonias niger. Syyspukuinen yks. kalasteli 6. VIII. 1958 kalatiirojen seurassa samassa paikassa. Lintu oleskeli paikalla kaksi päivää. (P.T.)

Limosa limosa. 17. V. 1959 kierteli 1 yks. Mietoissa, Laajoen suistossa. (R.N. & P.T.)

Philomachus pugnax. Toukokuun 1959 aikana löydettiin Mietoisten Laajoen suistoaharojen väliin jäävältä Käävän saarelta yhteensä 7 suokukon pesää. Vuonna 1958 laji ei vielä todennäköisesti pesinyt paikalla, mutta vuoden 1959 »invaasio» lienee tuonut suokukon vakituisiksi pesijäksi Laajoen suistolle, sillä vuonna 1960 löytyi taas ainakin 4 pesää. (H.H., R.N. & P.T.)

HANNU HILKE, RISTO NUMMINEN & PERTTI TERHO

2. Lintuhavaintoja Turun ympäristöstä v. 1960.

Phalacrocorax carbo. 17. IX lensi 1 yks. iltahämärissä Hiittisten Bodön yltä suuntaan W. (O.K., T.N. & V.T.)